

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ВК 4.1 «КЕРІВНИК ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДІ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

підготовки фахового молодшого бакалавра

(назва освітньо-професійного ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 012 Дошкільна освіта

(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

Навчальна програма з дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» для здобувачів освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта, фаховий молодший бакалавр.

Розробник (укладач) програми:

Леся БЕСПАЛЬКО, викладач образотворчого мистецтва з методикою навчання, спеціаліст вищої категорії, «старший викладач»;

Програму схвалено на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів мистецьких та технологічних дисциплін.

Протокол № 1, від «25» серпня 2025 року.

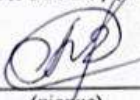
Голова предметної (циклової) комісії викладачів мистецьких та технологічних дисциплін

_____ (Олена БІЛИК)
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму обговорено та рекомендовано до затвердження методичною радою ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету».

Протокол № 1, від «25» серпня 2025 року.

Голова методичної ради

_____ (Тетяна ІСАК)
(підпис) (ім'я та прізвище)

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» належить до циклу професійно-практичної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 012 Дошкільна освіта. Її зміст спрямований на формування методичної, педагогічної та художньо-творчих компетентностей майбутнього педагога закладу дошкільної освіти, вихователя закладу дошкільної освіти, розвиток його здатності організовувати гурткову (позанавчальну) продуктивну діяльність дітей засобами образотворчого мистецтва.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі освіти вивчають специфіку організації та планування роботи гуртка образотворчого мистецтва, методіку організації занять з образотворчої діяльності у закладі дошкільної освіти, специфіку форм роботи, оволодівають практичними навичками роботи з різних видів образотворчої діяльності.

Дисципліна забезпечує інтеграцію практичних, художньо-естетичних і педагогічних знань, створює передумови для реалізації мистецько-творчого потенціалу майбутнього вихователя, що відповідає концепції Базового компоненту дошкільної освіти (2021) та сучасним вимогам мистецької освіти.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма з навчальної дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» укладена згідно з навчальним планом ОПС «фаховий молодший бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта та спрямована на виконання вимог Закону України «Про освіту», «Закону про вищу освіту», «Закону про фахову передвищу освіту», Державного стандарту (базового компоненту) дошкільної освіти.

Вивчення навчальної дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» спрямоване на опанування здобувачами фахової передвищої освіти теоретичними та практичними знаннями відповідно до спеціальності, активне залучення їх до самостійної навчальної, наукової діяльності, що сприяє формування у здобувачів освіти професійних педагогічних якостей та компетентностей. Навчальним планом та програмою передбачено вивчення навчальної дисципліни (за вибором здобувача освіти) протягом 8 навчального семестру. Програма складена з урахуванням дидактичних принципів, сучасних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку, та спрямована на формування професійних компетентностей майбутніх педагогічних працівників галузі дошкільної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» безпосередньо пов'язана з дошкільною педагогікою, дитячою психологією, українською та дитячою літературою, мистецтвознавством, народознавством, фаховими методиками дошкільної освіти та ін.

Метою вивчення дисципліни є процес оволодіння здобувачами освіти знаннями з основ образотворчого мистецтва (малювання і ліплення), формування умінь і навичок необхідних для організації та проведення занять з малювання і ліплення під час гурткової роботи, а також вивчення методичних аспектів організації освітньої діяльності даного процесу в закладі дошкільної освіти.

Мета навчальної дисципліни — психолого-педагогічна та методична підготовка майбутніх фахівців до здійснення художньо-естетичного виховання дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва і художньо-творчої діяльності; оволодіння сучасними методами організації образотворчої діяльності дітей на різних етапах дошкільного дитинства; поглиблення професійної підготовки педагогічних працівників дошкільних освітніх закладів у галузі художньої освіти, розвиток уяви, творчого мислення, естетичного смаку, спонукання здобувачів освіти до креативності в педагогічному процесі.

Завданнями дисципліни є:

- ознайомлення з принципами організації гурткової роботи з образотворчої діяльності в закладі дошкільної освіти;
- ознайомлення з основними видами і жанрами образотворчого мистецтва, засобами їх художньої виразності;
- вивчення питань розвитку історії світового та українського образотворчого мистецтва;
- вивчення спеціальних досліджень, присвячених ознайомленню дошкільників з різними видами образотворчого мистецтва;
- оволодіння знаннями про особливості розвитку у дітей дошкільного віку, образотворчих здібностей;
- розвиток умінь виконувати мистецьких аналіз творів образотворчого мистецтва, здійснювати їх відбір для дітей дошкільного віку, аналізувати дитячі образотворчі роботи;
- удосконалення художньо-зображувальних умінь галузі малюнка, живопису, декоративних розписів, скульптури, аплікації, витинання та конструювання;
- навчити виготовляти різноманітні наочно-методичні посібники для дітей, складати розробки занять з різних видів образотворчої діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні **знати:**

- пріоритетні напрямки сучасної системи дошкільної освіти;
- особливості розвитку у дітей дошкільного віку образотворчих здібностей;
- шляхи формування дитячої творчості в різних видах образотворчої діяльності;
- альтернативні підходи до планування образотворчої діяльності, напрямки інноваційно-пошукової діяльності педагога в галузі даної методики;
- організацію та планування занять у різних вікових групах;
- сучасні методичні технології навчання дітей образотворчій діяльності;
- завдання образотворчої діяльності в закладах дошкільної освіти;
- особливості організації та методики проведення занять з образотворчої діяльності в закладі дошкільної освіти.

вміти:

- планувати роботу з образотворчої діяльності на заняттях та в повсякденному житті;
- складати конспекти занять, тексти дидактичних ігор та вміти проводити їх;
- аналізувати психолого-педагогічну літературу з методики організації образотворчої діяльності, виходячи з сучасних вимог та досліджень;
- діагностувати естетичний розвиток дітей, їх практичні навички та вміння;
- використовувати різноманітний матеріал та цікаві техніки на заняттях ліплення, малювання та аплікації;
- проводити роботу з обдарованими дітьми, та з дітьми з особливими освітніми потребами;
- виготовляти наочні посібники для занять з дошкільнятами;
- володіти певною системою методичних засобів, за допомогою яких забезпечується успішна організація навчального процесу;
- визначати найбільш педагогічно ефективні форми і методи організації навчальної роботи, зважаючи на особливості розвитку у дітей дошкільного віку, їх образотворчих здібностей.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на формування професійних компетентностей майбутніх педагогів, до складу яких входять:

Загальні компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК 1. Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність

за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здійснення безпечної діяльності.

ЗК 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (СК):

СК 1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК 5. Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК 6. Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК 9. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів).

СК 11. Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавально-дослідницької діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК 12. Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку елементарних уявлень про різні види мистецтва та засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності в різних видах мистецтва.

Програмні результати навчання:

РН 5. Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

РН 8. Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 9. Визначати завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметно-практичної, ігрової, пізнавальної) та організувати їх відповідно до освітніх програм.

РН 14. Формувати компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності

(ігрової, художньо-естетичної) дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 15. Визначати особливості та способи організації провідної (ігрової) діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

Вивчення навчальної дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» здійснюється у формі лекцій, практичних занять та самостійної роботи. Теоретичні заняття проводяться у формі лекцій з поєднанням різних методів та прийомів навчання. Тематика практичних занять спрямована на поглиблення теоретичних знань здобувачів освіти та формування практичних навичок роботи з матеріалами, необхідними для організації навчального процесу та проведення гурткової роботи в закладі дошкільної освіти з образотворчого мистецтва. Під час практичних занять здобувачі освіти можуть виготовляти дидактичні ігри та наочність для проведення занять, складати конспекти занять, моделювати та проводити фрагмент занять з наступним обговоренням, створювати робіт з використанням нетрадиційних технік малювання.

Програма курсу розрахована на 90 годин. З них 30 — лекційних, 18 — практичних, 42 — самостійна робота. Форма контролю — залік (VIII семестр).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи та методичні аспекти організації гурткової роботи з образотворчого мистецтва в ЗДО

Тема 1. Особливості організації гурткової роботи в ЗДО.

Значення мистецтва для виховання і розвитку дітей. Види образотворчої діяльності, які використовуються в роботі з дошкільного віку.

Організація гурткової роботи у закладі дошкільної освіти.

Нормативно-правові та методичні документи які регламентують роботу гуртків у закладі дошкільної освіти.

Види образотворчої діяльності: малювання, ліплення, аплікація — види образотворчої діяльності. Конструювання — вид дитячої продуктивної творчості. Характеристика способів зображення, їх взаємозв'язок.

Тема 2. Планування роботи гуртка образотворчого мистецтва у закладі дошкільної освіти.

Гурток як самостійна додаткова форма організації освітнього процесу в дошкільному закладі. Документація.

Програми роботи гуртка образотворчого мистецтва, їх аналіз.

Мета, завдання, структура програми гуртка образотворчого мистецтва

Сучасні програми «Дитина в дошкільна роки», «Дитина», «Українське дошкілля», парціальні та авторські в організації роботи гуртка ОМ.

Основні принципи дидактики, на яких будується зміст програми навчання образотворчої діяльності: науковість, доступність, послідовність та систематичність, наочність, свідоме засвоєння дітьми знань і вмінь, індивідуальний підхід до дітей.

Тема 3. Вплив образотворчого мистецтва на всебічний розвиток дітей дошкільного віку.

Вплив образотворчої діяльності на розумовий розвиток дітей, їх сенсорне виховання. Образне пізнання навколишнього світу та розвиток психічних процесів, мислення дошкільників. Підготовка до школи, формування навчальної діяльності.

Естетичне виховання — основне завдання зображувальної діяльності.

Розвиток естетичного сприймання та емоцій, формування естетичних почуттів, естетичного ставлення до дійсності, естетичних оцінок та художнього смаку.

Розвиток художньої творчості дітей. Формування узагальнених способів зображення предметів і явищ світу, що оточує, образних уявлень, втілення власного задуму, індивідуальне вираження дитини через художню творчість, емоції, ставлення до зображуваного, виразність образів та ін.

Суспільна спрямованість дитячої творчості. Виховання морально-вольових якостей та формування особистості дитини. Зображувальна діяльність як продуктивна діяльність, що вимагає поєднання розумової та фізичної активності дітей. Засвоєння навичок роботи з різними матеріалами.

Тема 4. Методи і прийоми навчання.

Визначення методів і прийомів навчання. Традиційна класифікація методів — словесні, наочні, практичні.

Сучасна класифікація методів — інформаційно-рецептивні, репродуктивні, дослідницькі, евристичні, метод проблемного викладу. Зміст різноманітних методів та прийомів у процесі навчання дітей образотворчої діяльності та вимоги до них. Диференційований вибір методів та прийомів з урахуванням віку дітей, їх знань, досвіду.

Використання ігрових прийомів у різних вікових групах.

Альтернативні підходи до планування образотворчої діяльності. Значення планування для цілеспрямованого формування образотворчих умінь і навичок, забезпечення системи в роботі. Організація зберігання дитячих робіт; фронтальне збереження робіт за певними темами занять, вибіркова форма збереження окремих робіт-саморобок; індивідуальні папки дитини; оформлення альбомів, організація виставок.

Добір художніх творів для дошкільників. Вимоги до творів мистецтва (доступність змісту, виразних та зображувальних засобів, виховна та пізнавальна цінність). Форми, методи та прийоми ознайомлення дітей з мистецтвом, забезпечення цілісного сприймання твору. Ознайомлення із закарпатським образотворчим мистецтвом.

Тема 5. Організація та проведення гурткових занять з образотворчого мистецтва.

Заняття — основна форма навчання дітей зображувальної діяльності. Особливості організації занять в різних вікових групах. Типи занять. Підготовка вихователя до занять. Робота в методичному кабінеті: добір матеріалів із зображувальної діяльності.

Естетичні вимоги щодо оформлення дошкільного навчального закладу. Вплив інтер'єра закладу дошкільної освіти на естетичне виховання дітей.

Підготовка дітей до занять. Організація чергувань в різних вікових групах. Підготовка матеріалів та обладнання з урахуванням виду діяльності. Структура заняття. Нетрадиційні форми організації занять.

Інноваційно-пошукова робота педагога в організації образотворчої діяльності дітей.

Поняття про інноваційну діяльність. Інноваційні тенденції в організації образотворчої діяльності дошкільників. Передовий педагогічний досвід роботи сучасних дошкільних навчальних закладів з організації образотворчої діяльності. Використання нових нетрадиційних підходів під час занять в закладі дошкільної освіти.

Тема 6. Використання посібників (наочні, дидактичні) на гурткових заняттях образотворчого мистецтва.

Дидактична гра, дидактичний посібник. Посібники на гурткових заняттях з образотворчого мистецтва. Індивідуальні картки. Самостійна художня діяльність дітей. Куток самостійної художньої діяльності, вимоги до його оформлення.

Організація образотворчої діяльності під час гурткових занять

Зміст і значення самостійної образотворчої діяльності дітей. Виявлення їхніх інтересів. Виконання індивідуальних і колективних робіт. Проведення дидактичних ігор і використання альбомів для розфарбовування; цікаві заняття з дітьми в різні пори року в приміщенні та на повітрі (малювання на асфальті, створення споруд та іграшок з піску, паличок, камінців; створення скульптури із снігу, круги та ін. Взаємозв'язок зображувальної діяльності з іншими видами діяльності.

Особливості педагогічного керівництва образотворчою діяльністю дітей поза заняттями. Робота вихователя з підгрупами та окремими дітьми.

Стимулювання ініціативи та творчості дітей, залучення їх у грі, до оформлювальної діяльності в групі. Організація оформлення групи, виставок, дитячої творчості, народного та сучасного декоративного мистецтва з використанням репродукцій, фотографій, альбомів, листівок. Матеріали та обладнання для самостійної образотворчої діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Малювання

Тема 1. Предметне малювання

Малювання дітьми третього року життя

Виховання інтересу до малювання у дітей третього року життя. Виникнення і

розвиток інтересу до малювання у дітей першої молодшої групи. Розвиток рухів рук, правильна посадка при малюванні.

Навчання дітей проведення прямих вертикальних та горизонтальних ліній, підготовка до зображення предметів округлої форми.

Впізнавання дітьми схожості малюнка з предметами за різними ознаками: за кольором, формою, рухом та ритмом. Розвиток асоціацій.

Ознайомлення дітей з предметами та явищами світу, що оточує. Розвиток сприймання, відчуття; збагачення досвіду дітей шляхом активного пізнання дійсності. Залучення дітей до навчання на заняттях, виробляти вміння слухати пояснення, бачити та відтворювати певні дії, розуміти свій малюнок та ін.. Виховання позитивного емоційного ставлення до малювання, малюнка, зображуваних предметів та явищ. Засвоєння дітьми певних технічних навичок малювання.

Розуміння деяких виражальних засобів: ритм, колір.

Розподіл програмного матеріалу. Особливості проведення перших занять. Виконання дітьми завдань індивідуально та з вихователем

Використання різних методів і прийомів навчання, показ правильних технічних прийомів малювання та засобів зображення; прийом пасивних рухів; ігрові прийоми, слово вихователя; вірші, пісні, потішки в навчанні малювання.

Використання індивідуального підходу при роботі з дітьми.

Організація перегляду малюнків, розвиток вміння радіти різноманітності, яскравості; відзначати схожість намальованого з предметом чи явищем.

Малювання дітьми четвертого року життя

Виховання стійкого інтересу до малювання. Розвиток спостережливості, образного сприйняття, збагачення зорових уявлень, виділення естетичних якостей предмета: кольору, форми, ритму, деяких особливостей. Розвиток активності, уяви, творчості, формування умінь самостійно задумувати зміст свого малюнка та втілювати задум.

Продовження розвитку координації рук та зорового контролю. Виховання вміння слухати вихователя, слідкувати за його діями; малюючи, виконувати певні правила.

Підведення дітей до розуміння й передачі характерного забарвлення предметів, використання кольору за власним бажанням.

Навчання техніки малювання олівцем та гуашшю.

Поступове, послідовне здійснення навчально-виховних завдань. Формування вмінь проводити лінії різного характеру, малювати округлі, прямокутні форми та використовувати ці вміння при передачі предметних зображень, побудованих на різних сполученнях: величин, форм, ліній. Орієнтовна тематика.

Малювання дітьми п'ятого року життя

Виховання інтересу до процесу малювання та його результатів. Розвиток умінь давати оцінку своєму малюнку, отримувати радість від досягнутого успіху.

Навчання дітей розрізняти та зображувати геометричні фігури, знаходити схожість з ними в частинах предмета; передавати будову предмета, його відносну величину, колір. Формування узагальненого підходу до процесу зображення предметів: спочатку найбільш значних частин, далі — менших і деяких деталей. Підведення дітей до свідомої передачі виразності образів.

Розвиток міцного навичку володіння олівцем та пензлем: положення руки, характер рухів, сила натиску, темп та ін.

Нормування розуміння взаємозв'язку техніки малювання та якості малюнка.

Удосконалення умінь та навичок, набутих в попередніх групах. Поступове засвоєння предметних зображень більш складної будови з передачею їх особливостей. Орієнтовна тематика. Використання в змісті занять сезонної тематики, облік місцевих умов і вражень дітей.

Формування та удосконалення протягом року техніки малювання. Залучення дітей до колективної творчості.

Використання інформаційно-рецептивного методу: спостереження, обстеження, показ узагальнених способів зображення та ін. Формоутворюючі рухи руки — основа самостійності дитини у визначенні способів зображення предмета.

Використання музики, віршів, потішок. Формування правильних технічних прийомів дій із зображувальними матеріалами. Роль індивідуальних форм роботи з дітьми та ігрових прийомів.

Стимулювання емоційної реакції дітей на отримані результати: подив, захоплення, радість, доброзичливість різноманітними прийомами навчання.

Малювання дітьми шостого року життя

Навмисний і свідомий характер малювання у дітей шостого року життя. Виховання інтересу у дітей до якості виконання завдання: самостійний пошук виразних засобів в передачі образів теми, самоконтроль в процесі малювання, увага до техніки виконання та ін. Навчання зображення різних предметів і образів з передачею характерного в динаміці.

Удосконалення техніки малювання олівцями і гуашшю. Навчання прийомам малювання акварельними фарбами, восковою крейдою, простим графітним олівцем та іншими матеріалами.

Ускладнення програмного матеріалу. Малювання предметів з натури, з уяви і пам'яті. Відображення вражень і спостережень: предмети оточуючої дійсності, свій казковий образ і образи улюблених героїв. Поступове ускладнення техніки малювання різними матеріалами. Навчання аналізувати предмет при його

сприйманні. Звернути увагу дітей не тільки на будову предмета, форму, величину, колір, деталі, ай на його типові особливості. Формування розуміння дітьми залежності якості зображення від знання предмета. Навчання дітей узагальненим способам зображення: порівняння предметів, виділення загальних закономірностей і особливостей в однорідних групах, запитання дітям, спрямовані на розвиток творчості, і самостійність у виборі способів зображення, залучення дітей до показу прийомів дій та ін.

Роль слова в передачі виразності образу. Поради вихователю щодо рекомендацій, спрямованих на індивідуальний підхід до дітей. Роль вправ та ігрових прийомів у навчанні зображувальних і технічних навичок. Навчання аналізувати малюнки залежно від поставленого завдання, бачити позитивні сторони й помилки. Заохочення до ініціативи, проявлення творчості, виховання естетичних почуттів.

Тема 2. Сюжетне малювання

Особливості сюжетного зображення дітьми молодшого дошкільного віку. Навчання сюжетного малювання дітей середнього дошкільного віку на основі об'єднання кількох предметів одним змістом (з рівним розташуванням на аркуші). Підведення дітей до цілеспрямованої передачі виразності образів. Значення слова педагога у навчанні сюжетного малювання (поради, запитання, художнє слово та ін.) для передачі виразності образів, прояву самостійності в творчості дітей.

Ускладнення композиційних навичок при передачі зв'язного змісту дітьми старшого дошкільного віку. Стимулювання творчості дітей (відображень і спостережень). Самостійний пошук зображувальних та виразних засобів, уміння продумувати та втілювати композицію.

Відображення в малюнках сезонних явищ природи, зображення суспільного життя — праця, свята, відпочинок, малювання за сюжетом казок, екранізованих творів.

Навчання зображення сюжетів, дійових осіб, героїв, місця. Використання пошукових та евристичних методів. Місце наочності перед заняттями. Розвиток інтересу до розглядання ілюстрацій, репродукцій напередодні занять.

Тема 3. Декоративне малювання

Значення декоративного малювання для виховання і розвитку дошкільників. Засвоєння дітьми техніки малювання декоративних елементів в середній групі: прямих ліній, мазків, кіл. Навчання різноманітного розташування візерунків на різних формах (на смужці, колі, квадраті, силуетних формах) з передачею симетрії, кольору. Створення візерунків за зразком та задумом. Послідовне ускладнення

змісту занять. Залучення дітей до колективної творчості. Використання інформаційно-рецептивних методів та прийомів: розглядання виробів декоративно-прикладного мистецтва, ілюстрацій, аналіз зразків візерунків, частковий показ способу зображення, показ жестом, роль слова у навчанні. Важливість емоційного сприймання дітьми предметів декоративно-прикладного мистецтва. Використання музики, потішок. Роль індивідуальних форм роботи з дітьми та ігрових прийомів.

Розвиток естетичного сприймання творів декоративно-прикладного мистецтва. Засвоєння способів малювання нових елементів візерунка кінцем пензля. Створення більш складних симетричних композицій на різноманітних формах та силуетах за мотивами народного мистецтва, розвиток уміння використовувати характерні кольорові сполучення для вишивки, кераміки, розписів та ін.

Поступове ускладнення малювання візерунків за мотивами народного та сучасного декоративного мистецтва. Орієнтовна тематика занять. Навчання аналізувати вироби народного мистецтва та зразки. Спрямованість роботи вихователя на розвиток творчості та самостійності у виборі композиції, кольору, засобів зображення; залучення дітей до показу своїх малюнків та ін. Навчання аналізувати візерунки, обґрунтовувати оцінку роботи. Заохочення прояву творчості, виховання художнього смаку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Ліплення

Тема 1. Ліплення. Види ліплення. Способи та прийоми ліплення.

Скульптура. Види скульптури. Ліплення як процес. Способи і прийоми ліплення. Завдання і зміст програми з ліплення у різних вікових групах. Особливості навчання ліпленню дітей дошкільного віку.

Тема 2. Методика навчання ліпленню у різних вікових групах

Ліплення дітьми молодшого дошкільного віку

Особливості пластичної форми, створюваної дітьми чотирьох років.

Зображення простих односкладових предметів і предметних зображень з кількох частин. Передача форми і величини. Підведення до вираження сюжетно-ігрового задуму, до передачі виразності. Розвиток технічних навиків. Виховання емоційного відношення до занять з ліпленням.

Поступове ускладнення програмного матеріалу.

Послідовне ускладнення прийомів ліплення: розкачування, розплющування, защипування, для отримання найпростіших форм. Орієнтовна тематика. Ліплення за задумом дітей.

Обстеження предметів за участю різних аналізаторів. Особливості використання показу способів зображення в ліпленні знайомих форм (залучати дітей, їх досвід). Ігрові прийоми в навчанні малюків. Роль вправ. Аналіз дитячих робіт.

Ліплення дітьми середнього дошкільного віку

Особливості пластичної форми, створюваної п'ятилітніми дітьми. Формування стійкого інтересу до занять ліпленням. Розвиток естетичного сприймання форми, симетрії, пропорції, відчуття ритму. Навчання зображення найпростіших предметів з використанням нових форм. Передача виразності. Підведення до передачі сюжету. Навчання нових технічних прийомів ліплення. Послідовне ускладнення програм матеріалу на основі знань, умінь, навичок, набутих в попередніх групах. Орієнтовна тематика. Ліплення за задумом дітей.

Навчання дітей сприймання (бачити основну форму, елементарні пропорції, деталі). Використання часткового показу прийомів і способів ліплення з опорою на досвід дітей. Використання ігрових прийомів і художнього слова. Заохочення до творчості, самостійності. Навчання аналізувати свої роботи, роботи інших дітей.

Ліплення дітьми старшого дошкільного віку

Особливості пластичної форми, створюваної шестирічними дітьми. Зображення предметів складнішої будови з передачею особливостей форми, відносної величини, пропорцій, характерних особливостей. Навчання сюжетного ліплення. Передача рухів, пошук вдалої пози, виразності. Ліплення рельєфів. Навчання нових способів зображення і нових технічних прийомів. Послідовне ускладнення програмного матеріалу. Вдосконалення прийомів ліплення конструктивним способом. Навчання пластичного способу в ліпленні посуду. Ліплення за мотивами народної іграшки та керамічних виробів декоративного мистецтва. Орієнтовна тематика.

Сприймання природи, творів декоративно-прикладного мистецтва, скульптури, малих форм, наочного ілюстративного матеріалу. Показ нових способів ліплення з опорою на досвід дітей. Поради і запитання, спрямовані на розвиток творчості. Формування власного задуму, пошук виразних засобів.

Навчання аналізувати дитячі роботи, бачити вдале, помічати помилки, розуміти їх причини й підбивати підсумок. Важлива роль запитань вихователя, що спрямовані на аналіз твору.

3. Рекомендована література

Базова

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) : Держ. стандарт дошкільної освіти / затв. наказом МОН України від 12.01.2021 № 33. – Київ, 2021. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво (основи образотворчої грамоти) [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / М. В. Гнатюк. – Івано-Франківськ : Ярина, 2016. – 196 с.
3. Каньоса Н. Г. Теорія та технології розвитку дитячої художньої творчості дошкільників : навч.-метод. посіб. / Н. Г. Каньоса. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2015. – 188 с.
4. Комісарик М. І., Беспалько Г. М. Художня праця з основами дизайну : метод. посібник до самост. роботи / М. І. Комісарик, Г. М. Беспалько. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. – 116 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6776/Khudozhnya_Pratsya.pdf?isAllowed=y&sequence=1.
5. Матвієнко С. І. Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» : навч.-метод. посіб. / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломoeць, О. В. Лісовець. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 115 с.
6. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну : навч. посіб. / С. І. Матвієнко. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – 201 с.
7. Пісоцький О. П. Основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність у дошкільному віці : навч. посіб. для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / О. П. Пісоцький, Л. М. Пісоцька – 2-ге вид., доп. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 162 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2873/1/%D0%9F%D0%B8%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8_%D0%BE%D0%B1%D1%80_%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82_%D0%9C%D0%90%D0%9A%D0%95%D0%A2.pdf.
8. Сухорукова В. Г., Дронова О.О., Голота Н. М., Янцур Л. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі. Підручник. За заг.ред. Г.В. Сухорукової. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с. : іл.

Допоміжна

1. Берсенєва Л., Третьякова М. Навчіть дітей малювати // *Дошкільне виховання*. – 2004. – № 2. – С. 70–72.

2. Борисова О. Розвиваємо творчі здібності старших дошкільників у малюванні // *Дошкільне виховання*. – 2002. – № 2. – С. 12–13.
3. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах (малювання, ліплення, аплікація) : посібник / Н. А. Горошко. - Харків : Основа, 2007. — 224 с.
4. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Третій рік життя : посіб. для студ. пед. навч. закл. / Н. А. Горошко. — Харків : Основа, 2007. — 176 с.
5. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Четвертий рік життя : посіб. для студ. пед. навч. закл. / Н. А. Горошко. — Харків : Основа, 2007. — 176 с.
6. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Шостий рік життя : посіб. для студ. пед. навч. закл. / Н. А. Горошко. Харків : Основа, 2007. — 208 с.
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. – Київ : Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Ільїна А. Малювання нетрадиційними способами // *Дошкільне виховання*. – 2004. – № 2. – С. 48–52.
9. Комарова Т. С. Образотворча діяльність у дитячому садку : програма та методичні рекомендації / Т. С. Комарова. — Харків : Ранок, 2007. — 176 с.
10. Котляр В.П. Основи художнього виховання дітей: навчальний посібник / П.Котляр. — Донецьк : вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2010. — 223с.
11. Ланіна І. В. Образотворче мистецтво для дошкільнят (4-5 років) : метод. посіб. / І. В. Ланіна, Н. В. Кучаєва. — Харків : Ранок, 2012. — 96 с.
12. Ланіна І. В. Образотворче мистецтво для дошкільнят (5-6 років) : метод. посіб. / І. В. Ланіна, Н. В. Кучаєва. — Харків : Ранок, 2012. — 128 с.
13. Ликова І. О. Образотворча діяльність у дитячому садку : планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Молодша група : метод. посіб. Для студ. пед. коледжів / І. О. Ликова. — Харків : Веста; Ранок, 2007. — 144 с.
14. Ликова І. О. Образотворча діяльність у дитячому садку : планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Середня група : метод. посіб. Для студ. пед. коледжів / І. О. Ликова. — Харків : Веста; Ранок, 2007. — 144 с.
15. Ликова І. О. Образотворча діяльність у дитячому садку : планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Старша група : метод. посіб. Для студ. пед. коледжів / І. О. Ликова. — Харків : Веста; Ранок, 2007. — 208 с.
16. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільних навчальних закладах : підруч. для студ. ВНЗ / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур — Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. — 376 с. : іл.
17. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільних навчальних закладах [Електронний ресурс] : підруч. для студ. ВНЗ / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур — Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. — 376 с. : іл.

18. Олійник Л. М. Зображуємо оточуючий світ : метод. рек. / Л. М. Олійник. — Харків : Веста; Ранок, 2007. — 136 с.
19. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. — 360 с.
20. Рудницька-Юрійчук І. Особливості навчання предметному малюванню дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти // *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», «Психологія», «Медицина»). — 2023. — № 11(29). — С. 327–370.
21. Стан Т., Раковський А. Самчиківський розпис : навч.-метод. посіб. — Хмельницький : Обласний науково-методичний центр культури і мистецтв, 2021. — С. 30–53.
22. Суржанська В. А. Розвиваємо творчі здібності : метод. посіб. — Харків : Основа, 2007. — 112 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Білан О. та ін. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». — Тернопіль : Мандрівець, 2017. — 264 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf.
2. Білокінь Н. Петриківка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://petrykivka.dp.ua/downloads/books/nadiya-bilokin-petrykivka/>.
3. Вікова спадщина традиційних художніх ремесел Яворівщини : матеріали наук.-практ. конф. — Івано-Франкове : НМЦ ПТО, 2016. — 80 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://npucenter.lviv.ua/wp-content/uploads/2020/04/2016-%D0%92%D0%86%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%90-%D0%A1%D0%9F%D0%90%D0%94%D0%A9%D0%98%D0%9D%D0%90-%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%94%D0%98%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%A5-%D0%A5%D0%A3%D0%94%D0%9E%D0%96%D0%9D%D0%86%D0%A5-%D0%A0%D0%95%D0%9C%D0%95%D0%A1%D0%95%D0%9B-%D0%AF%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%92%D0%A9%D0%98%D0%9D%D0%98.pdf>.
4. Гарькава Т. Петриківський декоративний розпис : підручник. — Дніпро : Ліра, 2017. — 220 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://lira.dp.ua/images/petrik%D1%96vskij-rozpis.pdf>.
5. Дещук А. Яворівська дерев'яна іграшка кінця XIX – XX ст. : конструктивні особливості та орнаментальні мотиви [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/23/18.PDF.
6. Комплекс матеріалів до проведення занять з образотворчої діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dnz10.ucoz.ua/biblio/maljuvannja-n.v.jakovleva.pdf>.

7. Лампека М. Петриківська орнаментика на київській порцеляні // *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. – 2013. – Вип. 5. – С. 272–279. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\[http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmpmn_2013_5_45\]](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmpmn_2013_5_45)(http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmpmn_2013_5_45).
8. Навчальний посібник «Українська народна іграшка» для студентів факультету дошкільної освіти. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2017. – 122 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1771/1/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B0%20.pdf>.
9. Петриківка : альбом / вступ. сл. С. Бурлакова ; передм. А. Пікуша, Л. Тверської. – Дніпропетровськ : Дніпрокнига, 2011. – 232 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B617YJCugap8dS1hbnM0VkFESUE/view>.
10. Українська художня кераміка середини ХХ — початку ХХІ століття : історіографія та методика дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nz.lviv.ua/archiv/2016-1/11.pdf>.

4. Засоби діагностики успішності навчання

Для визначення рівня сформованості знань, умінь і навичок здобувачів освіти із дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» застосовуються різні види діагностичних засобів, спрямованих на перевірку як теоретичної, так і практичної підготовки.

Основні форми діагностики:

- Поточний контроль: перевірка засвоєння навчального матеріалу під час лекцій, та практичних занять (усні відповіді, тести, аналіз творів мистецтва, обговорення педагогічних ситуацій).
- Практичні завдання: виконання індивідуальних і групових робіт з різних видів образотворчої діяльності: створення зразків робіт за програмою дошкільної освіти (малюнків, аплікацій, рельєфних форм, дидактичних ігор), складання конспектів занять і.т.д..
- Самостійна робота: пошуково-творча робота, виконання творчих завдань і вправ, підготовка конспектів занять, тематичних розробок, добір матеріалів для занять з дітьми дошкільного віку.
- Модульний контроль: перевірка рівня засвоєння програмного матеріалу кожного змістового модуля у формі тестування, практичної роботи або співбесіди.
- Індивідуальні консультації: аналіз виконаних робіт, корекція методичних підходів, оцінка динаміки розвитку творчих умінь здобувачів освіти.

Оцінювання здійснюється за критеріями: глибина теоретичних знань, точність відтворення форми, композиційна цілісність, творчий підхід, охайність виконання, вміння аналізувати результати власної художньої діяльності.

5. Форми підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковим видом контролю з «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» згідно навчального плану спеціальності 012 Дошкільна освіта є залік у VIII семестрі, який охоплює перевірку теоретичних знань і практичних умінь здобувачів освіти з дисципліни.

Форми підсумкового контролю:

- усне опитування на знання послідовності організації гурткової роботи з образотворчої діяльності в ЗДО, методів і прийомів навчання, методики навчання образотворчому мистецтву, видів образотворчої діяльності;
- підсумкове практичне завдання (виконання зразка роботи (малювання, ліплення, аплікація) за програмою навчання і виховання в ЗДО, методична розробка заняття (частини заняття) з різних видів образотворчої діяльності);
- оцінювання результатів поточної діяльності студента (систематичність, активність, якість виконаних робіт, самостійність, творчість).

Результатом підсумкового контролю є визначення рівня сформованості фахових компетентностей здобувачів освіти: уміння застосовувати художньо-педагогічні знання на практиці, організовувати художньо-продуктивну діяльність дітей у позанавчальний час, створювати педагогічно доцільне художнє середовище у закладі дошкільної освіти.